

Greenwash + 10

FNs Global Compact, företagens ansvar och toppmötet om miljö i Johannesburg

En rapport från CorpWatch

Text: Kenny Bruno

I augusti i år genomförs i FNs regi ett toppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg i Sydafrika. Miljötoppmötet i Johannesburg kallas också "Rio+10" då det i år är tio år sedan FNs första stora konferens om miljö genomfördes i Rio (känd som Earth Summit). Följande rapport, framtagen av CorpWatch i USA, ser med oro på de stora bolagens ageranden vid Rio-konferensen, tiden efter och inför Johannesburg. Miljökrav står i motsättning till bolagens vinstintressen, konstaterar rapporten, och företagen agerar målmedvetet tillsammans för att minimera

konferensens resultat. Rapporten ser också med oro på FNs Global Compact, som rapporten finner i huvudsak gynnar företagen.

Begreppen greenwash och bluewash förekommer flitigt i rapporten och syftar på att företagen ikläder sig en grön fasad för att verka miljömedvetna respektive en blå fasad för att ge bilden av att de ställer sig bakom FNs grundläggande värderingar. Rapporten ger en mångfald exempel på hur företagen agerar i praktiken trots utfästelser om miljöansvar och anslutning till Global Compacts nio principer.

Sammanfattning

Toppmötet om miljö i Rio de Janeiro 1992 skapade höga förväntningar på världssamfundet i allmänhet och på FN i synnerhet. Riokonferensen ledde fram till en serie komplicerade förhandlingar vars syften var att skydda jorden och att förbättra tillvaron för dess fattigaste invånare. Olyckligtvis undergrävdes det syftet eftersom konferensen misslyckade att på ett meningsfullt sätt möta bolagens makt.

Toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002 innebär en möjlighet att ta oss tillbaka till målen från Rio och undvika de misstag som gjorts sedan det första toppmötet om miljö. Med en mycket respekterad generalsekreterare på plats finns möjligheten att stärka FN som en institution som kan övervaka de globala företagen och hålla dem ansvariga. Men toppmötet i Johannesburg genomförs när FN utökar sina utfästelser om partnerskap med bolagen, en situation som hotar konferensens möjligheter att bli lyckad.

Den allra tydligaste formen av partnerskap är **Global Compact**. Däri uppmanas bolagen att ansluta sig till nio principer som är baserade på FNs grundprinciper och den håller på att bli en generell struktur för FNs samarbete med den privata sektorn. Motiveringen är enligt generalsekreteraren att få bolagen att agera i linje med universella värden. Emellertid har bolagens inflytande över samarbetets utformning punkterat Global Compact med svagheter och motsägelser.

Under de första 18 månaderna med Global Compact har vi sett ett växande men hemligt medlemskap, en stark påverkan av den Internationella handelskammaren, och ett misslyckande med att inte ens kunna publicera en enda fallstudie om hållbart agerande. Den logo som framtagits för Global Compact har använts utan tillhörighet av Daimler Chrysler, även om företrädare för Global Compact påstår att användandet av FNs allmänna logo är strängt kontrollerad. Global Compact står för

insmugglandet av en businessagenda in i FN. Detta kan inte betraktas som något bidrag till eller någon struktur för toppmötet i Johannesburg.

De bryter mot Global Compact

Global Compact associeras med omfattande kränkningar av FN:s grundläggande värderingar. Flera företag som medverkar i Global Compact har redan brutit mot en eller flera av de principer som Global Compact innefattat sedan det upprättades. Till exempel:

Aventis har brutit mot princip 7, ”stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisker” genom införandet av genetiskt framställt majs av StarLink i USA.

Nike har brutit mot princip 3, ”föreningsfrihet och faktiskt erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar” i Vietnam, Kina, Kambodja och Mexiko.

Rio Tinto har brutit mot princip 1, ”stödja och respektera skydd för internationella mänskliga rättigheter inom den sfär som de kan påverka”, och princip 8, ”ta initiativ för att främja större miljömässigt ansvarstagande” vid P T Kelian guldgruvan i Indonesien.

Norsk Hydro har brutit mot princip 1, ”stödja och respektera skydd för internationella mänskliga rättigheter inom den sfär som de kan påverka”, och princip 2, ”försäkra sig om att deras egna företag inte är delaktiga i brott mot mänskliga rättigheter” i deras bauxit/aluminium samarbetsbolag i Indien.

Unilever har brutit mot princip 7, ”stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisker”, princip 8, ”ta initiativ för att främja större miljömässigt ansvarstagande”, och princip 9, ”uppmuntra utveckling

och spridning av miljövänlig teknik” vid deras termometerfabrik i Kodaikanal i Indien.

Internationella handelskammaren har brutit mot princip 7, ”stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisker”, och princip 8, ”ta initiativ för att främja större miljömässigt ansvarstagande” i deras allomfattande lobbyprogram på uppdrag av de stora företagen.

Affärsåtgärder för hållbar utveckling

En succe i Johannesburg hotas av industrins lobbygrupp Business Action for Sustainable Development (BASD). BASD har för avsikt att försvara frivilliga åtgärder och ”självreglering”, medan de publicerar anekdotiska fallstudier för att visa på industrins bidrag till hållbar utveckling. Valet av Shells tidigare chef Mark Moody-Stuart att leda BASD är ett slag i ansiktet på de folkrörelser som arbetar med frågan om bolagens ansvar, då Shell symboliserar de transnationella företagens frihet från ansvar.

Skapa ramarna till en konvention om bolagens ansvar

Toppmötet i Johannesburg innefattar frågan om regeringar kan vidta åtgärder för att omdirigera bolagens uppträdande i en mer hållbar riktning genom att samtidigt öka kompanjonskapet och samarbetet med den privata sektorn. Frivilligt ansvar av bolagen, som potentiellt kan vara positivt, kan bli ett hinder när det används som en avledande manöver från att hålla företagen ansvariga. En konvention om bolagens ansvar skulle innebära ett steg mot en demokratisk kontroll över bolagen på internationell nivå.

Toppmötet i Johannesburg är en utmärkt möjlighet att starta förhandlingar om en sådan konvention.

Global Compact

Teori och verklighet

TEORI

- Med Global Compact bad generalsekreteraren de stora företagen att efterleva nio grundläggande principer.
- Global Compact är ett "learning forum".
- Global Compact försvarar öppenhet och insyn.
- Bolagens användande av FN:s logo är strikt kontrollerad.

VERKLIGHET

- En del företag som deltog i Global Compact svängde och bröt mot principerna nästan direkt.
- Efter ett och ett halvs år har inte en enda "learning forum" fallstudie publicerats.
- Namnen på de mest delaktiga företagen är hemliga.
- Bolagens användande av FN Global Compact logo är inte kontrollerad.

Förslag

Vi föreslår att:

- Global Compact skall byta namn till Global Accountability Compact och substantiellt ändrar form. Förändringen ska klarlägga att det inte är ett partnerskap mellan allierade som är eniga om samtliga mål, och ska klarlägga att syftet med Compact inte är att ge stöd till en liberaliserad handelsagenda. Compact borde innefatta åtgärder för övervakning i enlighet med dess principer, och för en allmän granskning av bolagens fallstudier. Bolag inom Global Accountability Compact ska gå med på att stödja realiserandet av multilaterala överenskommelser där FN är mellanhand.
- Under tiden ska namnen på de företag som deltar i Global Compact offentliggöras. De företag som bryter mot en eller flera av Global Compacts principer ska utestängas från fortsatta partnerskapsaktiviteter med FN.
- Regeringar ska inte se Business Action for Sustainable Development (BASD) eller liknande företrädare för frivilligt bolagsansvar som den primära lösningen av bolagens ohållbara ageranden.
- Istället bör regeringar vid toppmötets förberedelsemöte i New York börja diskutera ramarna till en konvention om bolagens ansvar att lansera i Johannesburg.

Vägen från Rio

Toppmötet om miljö i Rio de Janeiro 1992 skapade höga förväntningar på världssamfundet i allmänhet och på FN i synnerhet. Med en ökad förståelse av sambandet mellan miljö och utveckling lämnade FN-diplomater, regeringar och icke-statliga organisationer (NGOs) Rio för att ge sig in på en serie av ambitiösa internationella konferenser och utmanande förhandlingar. Deras syfte var att skydda jorden och att förbättra tillvaron för dess fattigaste invånare.

Olyckligtvis undergrävdes det syftet av konferensens misslyckande att kontrollera bolagens makt på ett meningsfullt sätt. I Rio tillät regeringar storföretag att undvika en juridiskt bindande ram över deras verksamhet, och öppnade istället för ett frivilligt närmande till hållbar utveckling. I Rio varnade några NGOs för att för stort inflytande på toppmötet från företagen skulle leda till en "partiell privatisering av FN" och "globalisering av greenwash."³

Under de närmare tio åren sedan Rio har en parallell process ägt rum, vid sidan om de överenskommelser som arbetades fram där. Denna press har splittrat den energi som toppmötet om miljö hade varit inspirationskälla till. Genom globaliseringsprocessen har transnationella företag utökat sin ekonomiska makt enormt under det senaste decenniet. De har också med gott resultat lyckats undvika huvuddelen av de miljömässiga förändringar som riktar sig mot kärnan av deras verksamhet, och har vidmakthållit ett ohållbart nyttjande inom områdena energi, kemikalier, jordbruk, förädling och transporter.

Nu, tio år senare, gör folkrörelser, av vilka tusen-

tals planerar att närvara vid toppmötet om hållbar utveckling (WSSD) i Johannesburg, ett försök att åter skapa kraften från Rio, en kraft som värdesätter miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, människors hälsa och rättvisa framför kommersialism, företagens rättigheter och "fri" handel. Denna kraftansträngning kommer i en tid då FN utökar sitt engagemang för partnerskap med

affärsvärlden. Sådana partnerskap tog sin början med Rio-konferensen, då konferensens generalsekreterare inbjöd affärsvärlden att tillråda honom om deras synsätt, och affärsvärlden godtog ivrigt inbjudan. World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), som bildades för att rådgive toppmötet i Rio, har blivit mycket inflytelserikt inom FN sedan dess. Men under de tre senaste åren, under generalsekreterare Kofi Annan, har FN:s ideologiska omfamning av affärsvärlden ytterligare förtätats. Den nya filosofin, baserad på Rio-toppmötets inställning, förklarar att "konfrontation har ersatts med samarbete."⁴

Kofi Annans Global Compact är det högst profilerade partnerskapsprogrammet i FN, och kommer helt säkert att omnämnas i Johannesburg-dokumentet som ett exempel på samarbete mellan FN och den privata sektorn. Den här rapporten hävdar för att Global Compact är mycket bristfällig och innebär införandet av en businessagenda i FN. Vi anser att Global Compact inte ska betraktas som en modell för samarbete, inte heller ett bidrag till toppmötet i Johannesburg, utan snarast skrotas eller fullständigt omformas.

En avgörande fråga är överhängande toppmötet i Johannesburg: Kan FN:s medlemsstater framgångsrikt ställa sig bakom en konferens som till sin beskaffenhet måste konfrontera storföretagens ageranden, och samtidigt

"Samarbete (med den privata sektorn) måste skötas på ett sätt som inte kompromissar med FN:s oberoende och neutralitet..."

Kofi Annan¹

"Det är... betydelsefullt att regeringar skyddar integriteten av FN:s andemening och kreditiv uttryckt i 'Vi, de förenade nationernas folk...' genom att tillförsäkra ett bolags fritt FN"

Asia-Pacific Peoples' Forum on Sustainable Development, November 25-26 2001, Phnom Penh, Kambodja.²

2. Felaktig relation

FN borde inte nödvändigtvis sträva efter ”partnerskap” med företagen, även när samarbete är lämpligt. Förra året vittnade Global Compact-personal om att det inte längre kunde betraktas som ett partnerskapsprogram, men hemsidesmaterial och generalsekreterarens rapport till generalförsamlingen visar på att partnerskapspråket fortfarande används”.⁶

3. Fel framtoning

Den framtoning som visas fram av vissa bolag – både målmedvetet och oavsiktligt – kan skadligt påverka FN. FN har varit ringa kritiskt och tillåtit chefer såsom Nikes Phil Knight att fotograferas tillsammans med Kofi Annan framför FN-flaggan, utan att företaget gjort några ansträngningar att följa Global Compacts principer.

4. Ingen kontroll eller upprätthållande

Såsom generalsekreterarens rapport till generalförsamlingen presenterar det, ”Global Compact är inte tänkt som, och har inte förutsättningarna att bli, en uppförandekod eller global standard för företagen”.⁷ Men att inte kontrollera företagens uppträdande, gör det omöjligt att veta om företagen inom Global Compact över huvud taget håller sig till Compacts principer.

FNs svar

FN-enheten för Global Compact har svarat på denna kritik på flera sätt. För det första, upprepar de att FNs logo är noggrant skyddad och kan inte användas av bolagen inom Global Compact utan ett formellt godkännande av FN.

För det andra, säger FN att de inte har resurser eller mandat att utföra kontroll eller upprätthållande av Global Compact, och att det inte ska betraktas som en uppförandekod eller reguljär mekanism.

Slutligen, framhåller FN att Global Compact är, trots namnet, utbildningsnätverk för storägare, och som kännetecknas av dialog och handling”.⁸

Dessa argument, tillsammans med utvecklingen sedan Global Compact lanserades i juli 2000, visar på ytterligare motsägelser.

No logo?

Då Global Compact inte automatiskt tillåter medverkande företag att använda sig av FNs logo, förutser FNs ”Riktlinjer för samarbete med den privata sektorn” visst användande av FNs logo. Global Compact logon (inte FNs huvudlogo) framträder på en publikation av Daimler Chrysler med titeln *The Global Compact*.⁹

Frågan om FNs framtoning sträcker sig bortom

teknikaliteterna om FN-logos användande. DaimlerChryslers publikation innehåller också en ledare av Kofi Annan, vilket faktiskt är ett anförande som ges skenet att vara en kolumn skriven speciellt för Daimler Chrysler. Där – intill en ledare av Daimlers chef Juergen Schrempp, och nära ett foto av en Daimlers verkställande chef som skakar hand med Kofi Annan framför FN-flaggan – kolumnen står under huvudet ”Daimler Chrysler and Global Compact”.

Utänför Global Compact har FN visat likartat förbiseende för sin egen framtoning. En elegant publikation. *The United Nations – The Millennium Summit*, utgiven i New York inför toppmötet i september 2000, en frikostig samling tal om världsfred, foton av företagsledare och foton av FN-personal. Den klibbiga blandningen får FNs Millennium Summit att likna en ursäkt för att sälja reklamsidor. För alla de som respekterar generalsekreteraren och FN, framstår publikationen, som lyckligtvis inte distribuerades i alltför stor omfattning, som förebud för en eventuell mar-drömslik framtoning av FN.¹⁰

Hemligt medlemskap

När Global Compact lanserades i New York den 26 juli 2000, var Kofi Annan i sällskap med Nike-chefen Phil Knight och representanter för 44 andra företag, vars namn var publicerade som Global-Compact-bolag.¹¹ Sedan dess har FN gjort många uttalanden och påkallat nya medlemmar, och rapporterat att hundratalas företag har anslutit sig till Global Compact.¹²

Men FN har vägrat namnge dessa företag, med motiveringen att man ville undvika att ge dessa företag en gratis publicitet. (Denna policy är inte konsekvent tillämpad: 12 oktober 2001 meddelade FNs Office for Project Services att det ryska oljebolaget YUKOS ”officiellt hade anslutit sig till Global Compact.”¹³ Medlemskapspolicy är än mer förvirrande när man beaktar att FN-företrädare anser att företag med dåligt uppträdande ska vara med i Compact,¹⁴ medan vissa industrier, såsom tobak, inte är välkomna.¹⁵) Hemligt medlemskap är udda policy för ett initiativ med ’öppenhet’ som ett av sina instrument.¹⁶ Ännu konstigare är det faktum att FN erkänner att man inte kan kontrollera bolagen inom Compact, och litar på att NGOs gör detta, men NGOs får inte veta namnen på de bolag de skulle vilja övervaka.

Illusorisk roll för NGOs

Detta leder oss till en annan motsägelse om Global Compact. Compacts chefer hävdar att det civila samhället har en betydelsefull roll att spela. Men många av de NGOs som omnämns som partners har haft svårt att förklara vilken deras roll är.¹⁷ Faktum är, vilket den Amsterdam-baserade forskningsgruppen Corporate Europe Observatory har dokumenterat, att det är den Internationella handelskammaren (ICC)

Detta foto av FNs generalsekreterare Kofi Annan och DaimlerChryslers VP Matthias Kleinert återges på sidan 4 i DaimlerChryslers skrift *The Global Compact*. Användandet av FNs namn och image möjliggör för företag att utföra "bluewash" av sitt förlutna utan att behöva genomgå granskning, insyn eller konkreta förändringar.

som har varit den primära partnern och också medutformare av Global Compact.¹⁸ ICC är i huvudsak samma businesslobby som finns bakom Business Action for Sustainable Development (BASD), industrins främsta företrädare inför toppmötet i Johannesburg.

Även om dess roll från början var mindre, är några betydelsefullare fackföreningar och NGOs positiva till Global Compacts potential att tillföra nya möjligheter till dialog med affärsvärlden. Amnesty International och International Confederation of Free Trade Unions (ICFTU) finns bland de som har medverkat i Global Compact Advisory Board.¹⁹

Amnesty International anser att Global Compact måste kontrolleras. De har klargjort att om Compact skall lyckas beror på kontroll och någon form av sanktionsmekanism,²⁰ emedan Global Compacts ledning och ICC har insisterat att det inte ska finnas någon sådan mekanism. Amnesty vill fortsätta lyfta fram frågor, i Advisory Council, liknande de frågor som Alliance for a Corporate-Free UN reser utifrån.²¹

Om NGOs från insidan eller utsidan kommer att ha någon påverkan på hur Global Compact fungerar är en osäker fråga. ICFTU har gjort offentliga uttalanden som starkt ger stöd till Compacts potential,²² och FN är snabb att visa på sådant stöd. Emellertid tenderar FN-företrädare att nedvärdera eller ignorera synpunkter från NGOs som är skeptiska till Global Compact.²³ FN-företrädare har även försökt smutskasta de NGOs som är kritiska till Global Compact.²⁴

Vems "inlärningsmodell?"

Trots att Global Compact först introducerades av Kofi Annan vid World Economic Forum i Davos, är en av Compacts mest substantiva verksamheter publicerandet av fallstudierna "bäst utövande", som dök upp som industrins input till Rio-konferensen och andra fora om hållbar utveckling. Affärsvärlden har publicerat fallstudierna "bäst utövande" sedan åtminstone 1992. Både Internationella handelskammaren (ICC), i sin bok *From Ideas to Action* från 1992, och Business Council for Sustainable Development, i olika publikationer, försvarade fallstudierna som ett sätt att sprida ett gott utövande. En del av dessa fallstudier har i själva verket varit studier över dåligt utövande, andra betydelselösa, och andra kontroversiella.²⁵ Några fallstudier kan representera verkliga framsteg. Men som helhet är fallstudiernas uppgift att förmedla att affärsvärlden förstår problemen, har redan hittat lösningar, och regeringar behöver inte blanda sig i denna innovativa process. Så kallade "bäst utövande" fallstudier kan vara en skenmanöver från behovet av bolagens ansvar.

Global Compact Office publicerar korta fallstudier från företag om miljöfrågor på sin hemsida.²⁶ Vilka författarna och företagen är framgår inte, vilket omöjliggör en utvärdering av studierna. Global Compact gick ut med att de skulle ge sitt stöd till fallstudier gjorda av ICC, genom att tillföra en framträdande länk till ICC's hemsida med framträdande reklam för fallstudier. Dessa innefattar exempel på företag, som Nestle och BAT, som inte medverkar i Global Compact, och ökar förvirringen över medverkan.²⁷

En av Global Compacts huvudpunkter är det årliga Learning Forum. Beskrivningen av Learning Forum innehåller många fantasifulla fraser som "learning synergies" och "medverkandeplattformar".²⁸ Men bakom de fantasifulla fraserna är Global Compacts Learning Forum liktydigt med samma bäst utövande-fallstudier som affärsvärlden visat fram sedan 1992. Med betoningen på dialog utan förpliktelser, enbart

Att färga blått (Bluewash)

Bluewash har nyligen framträtt som ett vanligt utövande bland vissa transnationella företag. Blå i bluewash refererar till FN-flaggan och hjälmarna på FNs fredsbevarande styrkor. Flera av de företag som inledde med att färga grönt (greenwash)" omsveper" sig nu med FN-flaggan och gör anspråk på att vara försvarare av FNs värderingar såsom mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning och miljöskydd.

frivilliga steg, och fallstudier som affärsvärlden väljer ut, kan man anta att Learning Forum enbart är industrins agenda som tillförs FN genom Global Compact.

Global Compacts Learning Forum enda möjliga övertag över Internationella handelskammarens material är att låta en akademisk kommitté utvärdera studierna före de publiceras. Genom att använda sig av detta övertag kunde FN upprätta ett learning forum som regeringar och samhällen skulle kunna lita på, och som motsätter sig de fallstudier som tas fram av affärssammanslutningar. Med seriösa utvärderingar kunde Global Compact ta hänsyn till förbättring av initiativ från affärsvärlden. Global Compacts ledare tyckte uppmärksamma denna möjlighet nyligen när de nedvärderade företagets fallstudier till "exempel", men behöll begreppet "fallstudier" för mer genomarbetade, självständigt utvärderade verk.²⁹ De fastställde också riktlinjer för vad en fallstudie skulle innehålla, istället för att överlåta detta till företagen.³⁰

Men utvärderingsfunktionen, även om den är viktig, har också visat sig vara företagets svagaste bidrag hittills. Global Compact Office tänkte publicera den första omgången av bolagens fallstudier på hemsidan i samband med ettårsdagens lansering i juli 2001. I juli meddelade de att fallstudierna skulle bli förse-nade fram till det första Learning Forum, som genomfördes i London 29-30 oktober 2001. Men vid Learning Forum upptäckte FN-företrädare att "inget av företagets presentationer var förenliga med de riktlinjer för fallstudier som framlagts av Global Compact Office", och ungefär hälften "refererade inte till någon av de nio Global Compact-principerna".³¹

Hedersamt nog publicerade inte Global Compact Office dessa fallstudier, av vilka många var rapporter som var utdrag från triviala företagsageranden som gjorts före Global Compact upprättats. Ännu förfäktar FN-företrädare att Global Compact ska bedömas efter resultat, och att dess förverkligande kommer att bli åtgärdad genom de "årliga tillkännagivandena (av fallstudier) och vidtagna åtgärder".³² Hur ska vi då kunna bedöma oförmågan av t o m deras främsta företag att tillhandahålla presentabla fallstudier?

Dessa misslyckanden leder oss också till att undra hur många fallstudier från Internationella handelskammaren och World Business Council for Sustainable Development som publicerats om det hade varit en oberoende översikt. Såsom FNs forskningsinstitut för social utveckling (UNRISD) påpekar, får en handfull anekdoter utgöra "beviset" på ett ponerat "paradigm-skifte" inom affärsvärldens attityder och verksamhet. UNRISD ser framsteg med företagets ansvar genom frivilliga uppförandekoder och andra frivilliga initiativ såsom att "börja ta små steg i sänder".³³ Även arkitekterna bakom Global Compact erkänner att "det faktum att Global Compact uppmärksammar och främjar ett företags "bra uppträdande" ger ingen garanti att samma företag inte gör något åt och inte vill göra något åt "dåliga uppträdanden" på andra stäl-len".³⁴

Bra uppträdanden är bättre än dåliga, och FNs förenklingar i utvärdering av vilka som är vilka är välkommet. Men fallstudier är inte någon ersättning för företagets ansvar att vidta åtgärder. I Johannesburg kommer folk att kräva ansvar.

De bryter mot Global Compact

Då Global Compact fallstudier inte har publicerats på FNs hemsida, har CorpWatch ingen möjlighet att analysera dem. Vi kan emellertid rapportera - enligt våra kollegor i Alliance for a Corporate-Free UN - att ett flertal företag redan har brutit mot Global Compacts principer som de har undertecknat att de ska följa. Här följer utdrag från artiklar vilka dokumenterar detta. Dessa artiklar representerar inte en komplett inventering över brott mot Global Compact, utan snarare ett mindre urval över sådant som vi kan finna i en omfattande undersökning. (full förteckning på www.corpwatch.org/un)

Aventis

Sedan Aventis undertecknade Global Compact i juli 2000, har deras genetiskt framställda StarLink majs illegalt fördärvat livsmedelstillgången och utsädestillgången i USA. Fördärvandet av andra majssorter har haft en betydelsefull inverkan på länkar ut i livsmedels-

kedjan, från lantbrukare, spannmålsmagasin och matberedare till specerihandlare och konsumenter. Utan ett system av uppdelning eller förmågan att kontrollera strömningen av frömjöl, fördärvat StarLink en stor del av USAs majstillgång. Den fulla kostnaden av denna förödelse fortsätter växa; nyligen gjorda beräkningar pekar emellertid på hundratals miljarder dollar.

Om man tittar på företagets uppträdande vad gäller StarLink så framgår att Avanti både före och efter undertecknandet bröt mot Global Compacts princip 7, vilken är utdrag från Riodeklarationen och uppmanar att "stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisiker".

Källa: Institute for Trade and Agriculture Policy³⁵

Nike

Sedan 1997 har Nike ständigt försummat att upprätthålla "föreningsfrihet och faktiskt erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar" som är princip 3 inom

Global Compact. Nike gjorde utfästelsen att respektera dessa rättigheter 1997 när de undertecknade Fair Labor Association frivilliga uppförandekod för arbetsplatser tillsammans med andra stora tillverkare av skor och kläder såsom Reebok, Adidas, Liz Claiborne och Patagonia. Brott mot princip 3 och relaterade rapporter om förtryck, avskedanden, våld och hot finns från fabriker i Kina, Indonesien, Thailand, Kambodja och Mexiko. Dessutom har Nike varit aktivt involverat i lobbying mot Washington mot att använda handelspolitik för att pressa Kina att respektera arbetares rättigheter.

Källa: Global Exchange ³⁶

Rio Tinto

År 2000 undersökte den indonesiska regeringens Nationella mänskliga rättighetskommission anklagelser om missförhållanden vid Rio Tintos guldgruva i Kelian och upptäckte notoriskt våld. Kommissionen upptäckte att alltsedan gruvan öppnades 1992 hade den indonesiska militären och bolagets säkerhetsvakter systematiskt fördrivit traditionella gruvarbetare, bränt ner byar, och arresterat och internerat protesterande. Lokalbefolkning har, enligt Kommissionen för mänskliga rättigheter, systematiskt förlorat sina hem, mark, trädgårdar, fruktträd, skogstillgångar, familjegravar och rätten att vaska guld i floden. Anställda vid Kelian har också omnämnts i ett antal incidenter om sexuella trakasserier, våldtäkter och våld mot lokala kvinnor mellan 1987 och 1997. Dessa inkluderar misshandel och våldtäkter utförda av äldre personal vid bolaget mot lokala Dayak-kvinnor.

Rio Tinto, som har huvudkontor i Storbritannien och Australien, anklagas också för miljömässiga missförhållanden som påverkar hälsan i de omkringliggande samhällena. Gruvan i Kelian producerar mer än 14 ton guld om året genom att använda processen "cyanid heap-leaching", en process som starkt förorenar. Dessa samlas i en fördämning och behandlas i en bearbetningsdamm nära Kelianfloden. Vatten från bearbetningsdammen rinner ner i floden genom ett utlopp. Bolaget förfäktar att vattnet är rent; samtidigt som samhället säger att folk inte kan dricka eller bada i vattnet därför att det orsakar hudförändringar och magont.

Två artiklar på CorpWatch hemsida dokumenterar att Rio Tinto har brutit mot princip 1 inom Global Compact, vilken uppmanar företag att "stödja och respektera skydd för internationella mänskliga rättigheter inom den sfär som de kan påverka", och princip 8 som uppmanar näringslivet att "ta initiativ för att främja större miljömässigt ansvarstagande".

Källa: Project Underground och Asia-Pacific Human Rights Network ³⁷

Internationella handelskammaren

Internationella handelskammaren (ICC), en lobbygrupp för mer än 7.000 företag, är en prominent part-

ner inom generalsekreterare Kofi Annans Global Compact och har spelat en nyckelroll i att forma det från början. Samtidigt som ICC har givit styrka till Global Compact, har den också allvarligt undergrävt dess trovärdighet.

ICC har en lång historia av energisk lobbyverksamhet för att försvaga internationella miljöavtal och dessa ansträngningar har fortsatt även sedan gruppen utlovat att stödja Global Compacts principer. Exempel infattar Kyotoprotokollet, Konventionen om biologisk mångfald och Baselkonventionen mot handel med giftigt avfall. Vid samtliga dessa FN-förhandlingar står Internationella handelskammarens hindrande lobbyverksamhet i motsättning till Global Compacts principer till vilka den efter vad som påstås ställer sig bakom.

Exempelvis främjar ICC hellre än att "stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisiker" (princip 7), och hellre än att "ta initiativ för att främja större miljömässigt ansvarstagande" (princip 8), en inskränkt kommersiell agenda, dominerad av världens mest oansvariga företag när det gäller miljö.

Källa: Corporate Europe Observatory ³⁸

Unilever

I mars 2001 ertappade invånare från Kodaikanal, en vacker tillflyktsort i bergen i södra Indien, Anglo-Dutch multinationella företag Unilever på bar gärning när de frilade en dumpningsplats med giftigt kvicksilverspetsat avfall från en termometerfabrik under ledning av Unilevers indiska dotterbolag Hindustan Lever. Det 7,4 ton omfattande lagret med krossat kvicksilverglast hittades i trasiga säckar, utstjälpta på marken i ett skrotupplag nära en skola. Företrädare för bolaget förnekade och nedtonade dumpningen, och vägrad även att engagera forskare i dialog om det som skett.

I Kodaikanal bryter Unilevers uppträdande mot miljöprinciperna inom Global Compact som avkräver undertecknare att "stödja försiktighetsprincipen vad gäller miljörisiker" (princip 7); "ta initiativ för att främja större miljömässigt ansvarstagande" (princip 8); och "uppmuntra utveckling och spridning av miljövänlig teknik" (princip 9). Anklagelsen att bolaget har agerat med dubbelmoral om arbetarnas säkerhet indikerat brott mot princip 6 om "avskaffande av diskriminering vad det gäller anställning och yrkesutövning"

Källa: Nityanand Jayaraman/CorpWatch ³⁹

Norsk Hydro

I slutet av år 2000 uppstod för det norska företaget Norsk Hydro, ett företag med investeringar i lättmetaller, olja, petrokemi och jordbruk, en kris i den östindiska staten Orissa, där Norsk Hydro är partner i ett bauxit/aluminium-projekt till ett värde av en miljard dollar. Den 16 december sköts tre män – två 25 år gamla och en 45 år – nära deras by. Nio andra var

allvarligt skadade. De tre som dog tillhörde en grupp på flera hundra lokalinvånare som var på flykt från polisen, som hade inkallats för att stävja protester mot projektet.

Norsk Hydro och dess partners beslöt att ”temporärt minska ner” projektet ”i avvaktan på att det skulle dämpa spänningen”. Men det genväret avslöjar inte företagets roll i den tilltagande spänning som ledde till de protesterandes död. Att tillåta spänningen

att nå en nivå där polisen med våld förtrycker de som har en annan åsikt utgör ett brott mot princip 2 om att ”försäkra sig om att deras egna företag inte är delaktiga i brott mot mänskliga rättigheter”. Underlåtenheten att lämna projektet enligt lokalbefolkningens önskemål är ett brott mot princip 1 om att ”stödja och respektera skydd för internationella mänskliga rättigheter inom den sfär som de kan påverka”.

*Källa: Nityanand Jayaraman/Corp Watch*⁴⁰

Affärslivets åtgärder för hållbar utveckling: Att påverka toppmötet från affärslivets perspektiv

I Rio tillhörde de ledande greenwash-företagen Business Council for Sustainable Development som senare blev World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). WBCSD tillkom speciellt för att rådge toppmötet i Rio om affärsvärldens roll i hållbar utveckling, men har fortsatt att vara aktiv sedan dess.

Inför Johannesburg har WBCSD gått samman med ICC och bildat ännu en gruppering som fått namnet Business Action for Sustainable Development (BASD). BASD är utformat för att vara affärsvärldens röst vid toppmötet i Johannesburg. Deras budskap är att ”business är en del av lösningen”.⁴¹ BASD är uppriktig i sitt mål att tillförsäkra att ”den världsomspännande näringslivsgruppen är tilldelad sin tillbörliga plats i toppmötets förberedelser och att vi vid toppmötet framstår som en part som spelar en konstruktiv roll”.⁴²

Enligt observatörer från Corporate Europe Observatory, stod det klart redan vid BASDs första möte i Paris 4 oktober 2001 att gruppens huvudsakliga politiska mål kretsar runt att undvika nya regleringar och främja frivilliga åtgärder och ”självreglering”. Dessa mål framfördes öppet av presidiet och av representanten från US Council for International Business. Dessutom är BASD angelägna om att hålla undan för kritik från NGOs. Det centrala i deras uppgjorda agenda kommer att bli en serie anekdotartade fall-

studier om ”Hur affärsvärlden bidrar till hållbar utveckling” i likhet med WBCSD och Global Compact. Dessa fallstudier kommer troligen att innefatta mycket kontroversiella projekt som bekämpas av lokala myndigheter och miljöaktivister, innefattande flera atomenergiprojekt och ett gas-pipeline megaprojekt.⁴³

BASD gör inga invändningar mot kontroversiella företags närvaro. Rio Tinto, BP, Proctor and Gamble och Fiat finns bland de medlemmar med kontrollerade nyliga historier.⁴⁴ TotalFinaElf medverkar i BASD, ett företag som har affärssamarbete med den brutala burmanesiska militärregimen och samröre mellan dess pipeline-projekt där med brott mot mänskligheten, innefattande tvångsarbete och tvångsomflyttningar.⁴⁵

Men det är Shells roll som är den tydligaste signalen på BASDs inställning. Mark Moody-Stuart, fram till nyligen högste chef för Shell, är ordförande i BASD. (en annan chef från Shell, Phillip Watts, är ordförande i WBCSD, vilket pekar på Shells ledande roll inom företagens miljöaktivister.⁴⁶) Som Shells högste chef hade Moody-Stuart stor erfarenhet av motgångar – och rättsliga prövningar – av bolag utsatta för kritik, då han hade del i efterdyningarna av både Brent Spar-skandalen i Europa och tragedin med avrättandet av Ken Saro-Wiwa och hans kamrater från Ogoni i Nigeria.

Djup greenwash

”Djup greenwash” refererar till de politisk strävandena att undvika demokratisk kontroll av företags uppträdande genom en kombination av PR och kraftfull lobbying. Vid toppmötet om miljö i Rio blev greenwash globalt, med ett strategiskt försök att ge skenet att inte enbart enskilda företag utan affärsvärlden och industrin som helhet var enad i kampen om att rädda planeten. Och sedan dessa allianser plötsligt förstod världens problem och

arbetade för att lösa dem, var inga nya regleringar eller kontrollprogram nödvändiga. Denna massiva pr-satsning, kompletterad med en stor dos snusförnuftig lobbying, fungerade.

Referenser till transnationella företag ströks från Rio-texter, en rapport från FNs Center om transnationella företag drogs in och big business i stort sett lämnades att göra big business som tidigare.

Shells roll är helt klart både symbolisk och viktig i en värld av företagets ansvar, och också i en värld av företagets greenwash. Valet av Shells chef som ordfö-

rande i BASD är ett slag i ansiktet på folkrörelseaktivister för företagets ansvar. Ett bit av Shells historia förklarar varför.

Shells greenwash

Även innan Rio-konferensen 1992 hade Shell framträtt med en del greenwash-reklam. En annons som 1991 fanns med i Friends of the Earth Journal i Hong Kong avbildade en asiatisk flicka som lutade sig mot en glob med rubriken ”Skyddade av Shell”. De ”skyddade” var så klart flickan och planeten. Bildtexten diskuterar företagets stöd till ett trädprojekt och säger, ”Faktum är, att så länge jorden behöver någon som bryr sig, kan du med säkerhet lita på Shell”.⁴⁷ Temat omtanke fortsätter idag, och i en färsk rapport förklarar Shell för läsaren att ”Vi bryr oss om vad du tycker om oss”.⁴⁸

Men i mitten av 1990-talet var samröret mellan ”Shell” och ”omtanke” som mellan fisk och cyklar. Historien om Shells miljömässiga nedsmutsning av Nigerdeltat och dess delaktighet i de händelser som resulterade i avrättandet av Ken Saro-Wiwa och åtta kollegor har berättats många gånger och upprepas därför inte här. Dessa händelser blev världsomspännande symboler på företags delaktighet i missbruk av mänskliga rättigheter, och resulterade i masskampanjer mot Shell och en omfattande pr-förlust för bolaget. Shell-skandalen, kanske den största under 1990-talet, definierade kampen för bolagens ansvar.

Därför var det inte särskilt förvånande att Shell började erbjuda sitt stöd för mänskliga rättigheter tillsammans med sin betoning på miljöns betydelse. De lägger ut Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna på sin hemsida. De framför att mänskliga

rättigheter är ”hjärtat i våra affärer”.⁴⁹ Inget företag har gjort mer än Shell för att uppta MR-aktivisternas språk.

Shell införde också en smart, flagrant självtjänande ideologi. Huvudfrasen i denna ideologi är ”Profit och principer ... Måste man välja?”⁵⁰ En tanke utformad som en fråga, och vid en genomläsning av Shell-publikationer från annonser till skrifter till hemsidor framgår tydligt att de tror att de kan ha både profit och principer, och behöver inte heller göra uppoffringar.

Ansvar utan ansvar

Vad man än tycker om denna filosofi, är det ingen tvekan om att Shell aggressivt har anammat konceptet om företagets ansvar, och har vunnit en hel del respekt genom sin retorik. Men Shell insisterar på sin egen tolkning av ansvar. I Shells lyckliga värld går profiter och principer hand i hand, världens största oljebolag kan åter skapa sig en profil av ett förnyat företag och resten av oss kan bara sitta ner och koppla av.

Men i den verkliga världen motarbetar Shell varje försök att hålla företaget ansvarigt för åtgärder som andra betraktar som misstag eller brott. Exempelvis har företaget aldrig erkänt misstag med sitt uppträdande i Nigeria, med Brent Spar oljeplattformen och med förgiftning av lantarbetare med bekämpningsmedlet DBCP. Och Shell har använt alla tänkbara lagliga manövrer för att undvika ansvarsskyldighet till miljöaktivisten Ken Saro-Wiwas död i amerikanska domstolar.⁵¹

Ett enda bolag vill inte utsättas för unilateralt ansvar, på fall efter fall-basis, då deras rivaler skulle ha fördel av detta så till vida de inte tvingades följa samma regler. Hur som helst ska vi inte bli förvånade, då ledare för Shell leder BASD, om industrins position i Johannesburg kommer att vara frivilligt ansvar av företagen och motstånd mot företagsansvar. Och vi ska inte bli förvånade om Shell och BASD försöker att omdefiniera ”ansvar” på ett sätt de finner acceptabelt.

Det är dags för icke-statliga grupper och välvilligt deltagande regeringar att göra en lackmestest för bolagsansvar. Om ett företag eller en industrigrupp motsätter sig fler mekanismer för bolagsansvar och agerar emot dessa, kan de inte betraktas som ansvarsfulla företag och ska inte försöka inleda samarbete med FN.

Klassisk greenwash

Klassisk greenwash innebär vanligtvis lansering av miljöimage. Gammaldags naturscener och fromma förklaringar om respekt för jorden är de greenwash-klicheer vi sett många gånger från bl a storföretag inom gruvindustri, atom-energi och kemisk produktion. Syftet är klart: att främja en ren och grön företagsimage.

Shell anklagas för greenwash då de fördunklar frågan

Shell tillsammans med BP och Chevron utgör de oljebolag som har de vackraste och mest vilseledande miljöannonserna i världen. Här följer utdrag från en anklagelse om greenwash som CorpWatch delgivit Shell.

Annonser "Fördunkla frågan" är vacker, naturligtvis, och den verkar förnuftig, den visar omtanke och ärlighet. Shell ställer frågan: "Är förbränningen av fossila bränslen och ökad koncentration av koldioxid i luften ett allvarligt hot eller bara en mängd varm luft?" Det framstår som en svår fråga, men det är det inte. Det finns en överväldigande vetenskaplig opinion om att både fossila bränslen och koldioxidutsläpp utgör ett allvarligt hot. Den huvudsakliga anledningen för teorin om "hot air" är en kraftfull satsning av oljeindustrin, bland andra, för att misskreditera läran om klimatförändring inför politiska beslutsfattare och allmänheten. Shell har tillhört den grupp företag som ifrågasatt den läran sedan 1988, även om de under senare år slutligen har medgivit att kunskapen är tillräcklig för att inta en försiktigare hållning.

Shell säger att "föregående år förnyade vi våra utfästelser inte enbart till att möta de överenskomna miljömålen i Kyotoavtalet om att minska utstrålningen av växthusgaser, utan för att överträffa målen". Detta är ett bra steg, men det är inte så betydelsefullt som det kan verka. I likhet med andra i fossila bränslen giganter påverkar Shell miljöförändringar inte i första hand för sitt användande av olja och gas, men från sin produktion. Olja framställd av enbart Shell svarar för mer koldioxid än de flesta länder i världen. Åtgärder för att lyfta fram denna mycket betydelsefullare roll skulle vara viktigt, men istället fortsätter Shell sin världsomspännande ansats att leta reda på och framställa mer olja och gas, vilket världen inte har råd att förbränna om den ska undvika en katastrofal klimatförändring.

Shell säger "Vi arbetar för att öka tillgången på en naturgas renare att förbränna..." Teoretiskt leder naturgas till något lägre koldioxidutsläpp än att förbränna olja för samma mängd energi. Men räknar man in gasläckor, benämnda som flyende utsläpp, är skillnaden mellan gas och olja för klimatet lika med noll, och påverkan på den lokala miljön och

samhällen är likvärdig med påverkan från oljan.

Naturgas är som bäst en tilltagande förbättring över oljan, och som värst en distraktion från den verkliga förändringen att flytta våra ekonomier bortom fossila bränslen.

Samtidigt prackar andra annonser i Shells serie "Profit eller principer" på oss dess utfästelse om förnybara energikällor. De av Shell framvisade fotona av grönskande gröna skogar tillsammans med allvarliga diskussioner om dessa påstådda utfästelser. Men enligt Greenpeace spenderar Shell så lite som 0,6 procent av sina årliga investeringar på förnybarhet. I sann greenwashutformning motsvarar inte Shells åtgärder vad de säger sig göra.

Shell säger "Det är fullt ut vår utfästelse för hållbar utveckling". Deras annonsskrivare borde läsa ett avsnitt i Shells egen glansiga skrift "Profit och principer". Gömd bland de kostsamma och vackra sidorna i den publikationen finns denna bit av sanning: "...ett hållbart oljebolag är en motsägelse i ord."

"Fördunkla frågan eller rena luften?" De som studerat Kyotoprotokollet en längre tid är medvetna om den betydelsefulla roll som oljeindustrin har spelat i att försena och dämpa argumenten om klimatförändring. Självutnämnda miljöförespråkare av bolag som Shell och BP plockar hem poäng för frivilliga initiativ som inte skadar deras slutresultat, genom att tillåta andra att göra det smutsiga arbetet att se till att internationella överenskommelser inte inskränker deras verksamhet. Bilderna och texten i Shells annonser är tydlig. Men i klimatförhandlingarnas atmosfär har de fördunklat frågan än en gång.

Den här annonsen "Rena luften eller fördunkla frågan?" har förekommit i *Financial Times* och andra publikationer.

Ram för en konvention om företagens ansvar

Affärsvärlden har inte substantivt förändrat sin inställning till hållbar utveckling sedan Rio. Men världen har förändrats. Företagens makt, överväldigande redan 1992, har avslöjats som kraften bakom de demokratiska och orättvisa metoderna inom WTO och andra instrument för globalisering. Särskilt sedan Seattle har gräsrotsrörelsen mot företagens globalisering alltmer framträtt.

Denna rörelse har drivit kampanjer för bolagens ansvar – regeringarnas och medborgarnas förmåga att ställa krav och förbjuda vissa av företagens uppträdanden eller låta dem ta konsekvenser – på många nivåer. Konsumentåtgärder mot tillverkning under svältlöner, internationell arbetsrättslagstiftning, transnationella uppförandekoder mm är alla delar av en tilltagande betoning på företagens ansvar på internationell nivå. NGOs har varit verksamma vid FNs Underkommission för främjandet och skydd av de mänskliga rättigheterna om en uppförandekod för transnationella företag.

Det är dags för regeringarna i FNs medlemsländer att uppmärksamma denna rörelse som en legitim röst för ”Vi, de förenade nationernas folk”. FN har lyssnat på affärs- och industrivärlden. Nu måste FN lyssna närmare på folkrörelser för företagens ansvar.

Nu är företagen legalt ansvariga inför sina aktieägare, men enbart frivilligt ansvariga inför sina ”intressenter”. Tiden är nu inne för transnationella företag att bli ansvariga inför arbetare, regeringar, medborgare, konsumenter, mellanstatliga organisationer, grannar och värdar såväl som deras aktieägare.

Ett förslag till ram för en konvention om företagens ansvar⁵² att presenteras i Johannesburg, formulerad av Friends of the Earth International innehåller följande delar:

- Företagen rapporterar krav på miljömässig och social inverkan.
- Överläggningar på förhand med samhällen, innefattande analys av miljöpåverkan och tillgång till information.
- Utökad ansvar för direktörer för företags brott mot miljölagar och samhällets lagar, bolagsansvar för brott mot internationell rätt eller överenskommelser.
- Rätt till gottgörelse för medborgare, innefattande tillträde för berörda personer överallt i världen att driva en process där företag är listade, ett villkor för att lagligt bestrida företagens beslut genom aktieägarna, och en laglig hjälpmekanism för att stifta privata fonder för att stödja sådana utmaningar.
- Samhällets rätt till resurser, innefattande ursprungsfolks rätt över allmän egendom såsom skogar, fiske och mineraler, vetorätt över utvecklingsprojekt och mot omflyttning och rätt till kompensation för resurser exproprierade av företag.
- Sanktioner mot företag som bryter mot dessa skyldigheter, exempelvis genom att de suspenderas på aktiemarknaden, böter och (i extrema fall) avtagande av rättigheter eller upphävande av begränsad ansvarighet.

En konvention om företagens ansvar som i det förslag som Jordens Vänner presenterar är försenat. Det skulle vara ett steg mot demokratisk kontroll över oerhört mäktiga företag på internationell nivå. Johannesburg är den rätta platsen att inleda förhandlingar om en sådan konvention.

Ju mer saker förändras ...

RIO 1992

- UNCEDs generalsekreterare Maurice Strong tillfrågar Stephen Schmidheiny från bolaget ABB om denne kan rådge honom om affärsvärldens syn på miljöfrågor.

- Storföretagen spelar en betydelsefull roll vid toppmötet om miljö i Rio, och förklarar att de är en del av lösningen på tvillingkrisen miljö och utveckling som toppmötet skulle behandla.

- Storföretagen driver lyckosam lobbyverksamhet för att undvika något seriöst försök att göra dem ansvariga på mellanstatlig nivå för miljö- och utvecklings utövande.

- NGOs kritiserar ICC, WBCSD och industrins inflytande för att försvaga toppmötet om miljö, och betecknar företagens miljöpropaganda som "greenwash".

- Regeringar misslyckas med att möta företagens makt på något meningsfullt sätt.

JOHANNESBURG 2002

- FNs under generalsekreterare Nitin Desai välkomnar Shells tidigare ordförande Mark Moody-Stuart som ledare för en grupp affärsidkare att påverka Toppmötet om Hållbar utveckling (WSSD).

* * *

- Storföretagen får spela en än större roll vid toppmötet i Johannesburg, och förklarar att de är en del av lösningen.

* * *

- Storföretagen förväntas driva lobbyverksamhet mot förslaget om ram för en konvention om företagens ansvar.

* * *

- NGOs kritiserar BASD och betraktar industrins trixande med FN som "bluewash".

* * *

?

Noter

1. *Cooperation between the United Nations and all relevant partners, in particular the private sector*. Rapport av generalsekreteraren, FNs generalförsamling, 28 augusti 2001 A/56/323.
2. Uttalande av Asia-Pacific Peoples' Forum on Sustainable Development, 25-26 november 2001, Phnom Penh, Kambodja.
3. *Greenpeace Book on Greenwash*, Greenpeace International, Rio de Janeiro, juni 1992.
4. Kofi Annan, "Working Together", Business in Africa, februari 2000.
5. CorpWatch, *Tangled Up In Blue*, septembr 2000.
6. Georg Kell, generalsekreterarens kontor, aviserade att företag inom Global Compact betraktades som "medverkande" hellre än "partners" vid ett seminarium, "Corporate Investment: Towards Accountable Development," sponsrat av World Economy, Ecology and Development Association (WEED) och Heinrich Boell Foundation, 8 november 2000; Global Compacts hemsida och rapporten A/56/323 använder termen "partnerskap".
7. A/56/323, op.cit.
8. A/56/323 op.cit.
9. "The Global Compact," DaimlerChrysler, Stuttgart och Washington D.C., odaterad.
10. *UN 2000 – Millenium Summit*, FN, New York, 6-8 september 2000.
11. Hemsidan www.globalcompact.org, tidigare beskrivit företagen som partners till FN, listan finns i *Tangled Up In Blue*, CorpWatch 2000, sid. 12.
12. Olika sidor på Global Compacts hemsida www.globalcompact.org.
13. "Russian Oil Company, YUKOS and UNOPS Sign Partnership Agreement," pressmeddelande från UNOPS, 12 oktober 2001.
14. Biträdande generalsekreteraren John Ruggies brev till redaktören för *International Herald Tribune*, augusti 2000.
15. Tal av biträdande generalsekreteraren John Ruggie vid ett seminarium om partnerskap, Tysklands FN-mission, 29 mars 2001.
16. "The Global Compact – What It Is and What It Isn't," FNs Global Compact-kontor, New York, 17 januari 2001.
17. Personlig kontakt med olika NGOs som FN har listat som Global Compact partners, olika datum.
18. Corporate Europe Observatory, "High Time for UN to Break 'Partnership' with the ICC," skickad till CorpWatch hemsida 5 juli 2001. Finns tillgänglig på hemsidan.
19. Generalsekreteraren vid första mötet för Global Compact Advisory Council, FNs Notes to Correspondents, 5 januari 2001.
20. Uttalande av Pierre Sane från Amnesty International, 26 juli 2000, vid ett möte om Global Compact i New York. Se också brev från Kenneth Roth vid Human Rights Watch till Kofi Annan, 28 juli 2002. Finns på länken www.hrw.org/advocacy/corporations/index.htm.
21. Personlig kontakt med företrädare för Amnesty International, 11 januari 2002.
22. Kommentarer av Bill Jordan, generalsekreterare vid ICFTU, Global Compact Panel, Davos 29 januari 2001.
23. Exempelvis UNDP rapporterade en "striking degree of consensus" i stöd till Global Compact vid en workshop i Paris februari 2001. Personlig kontakt med olika NGO-företrädare som deltog i workshopen visade på att NGOs kritik av Global Compact var omfattande. Se också brev från John Ruggie till Alison Linnecar vid International Baby Food Action Network (IBFAN), 22 januari 2000. Finns på CorpWatch hemsida.
24. Brev från biträdande generalsekreteraren John Ruggie till Alison Linnecar vid IBFAN, 22 januari 2000. Personlig kontakt med NGO-företrädare.
25. John Greer och Kenny Bruno, *Greenwash – The Reality Behind Corporate Environmentalism*, Third World Network, Penang 1996, sid. 50.
26. Global Compacts hemsida.
27. ICC hemsida, www.iccwbo.org/home/menu_global_compact.asp. Innefattar korta exempel från Nestle och BAT.
28. Global Compact hemsida.
29. Global Compact hemsida.
30. Global Compact hemsida.
31. Global Compact hemsida.
32. Global Compact hemsida.
33. Peter Utting, *Business Responsibility for Sustainable Development*, UNRISD, Geneva 2000, sid. 11-12.
34. Joh Gerard Ruggie, "The Global Compact as Learning Network", elektronisk version av författaren till CorpWatch, augusti 2001.
35. Gsbriela Flora, "Aventis: Global Compact Violator", Institute for Agriculture and Trade Policy, 14 juni 2001.
36. Tim Connor, "Still Waiting For Nike To Respect the Right to Organize", Global Exchange, 28 juni 2001.
37. Danny Kennedy, "PT Kelian: A Case Study of Global Operations", 13 juli 2001, och Asia-Pacific Human Rights Network "Associating with the Wrong Company – Rio Tinto's Record and the Global Compact", Human Rights Features, 13 juli 2001.
38. Corporate Europe Observatory, "High Time for UN to Break Partnership with ICC", 25 juli 2001.
39. Nityanand Jayaraman, "Unilever's Mercury Fever", 4 oktober 2001, www.corpwatch.org/un.
40. Nityanand Jayaraman, Norsk Hydro, Global Compact Violator", 18 oktober 2001. www.corpwatch.org/un.
41. "What is BASD", från BASDs hemsida.

42. *ibid.*
43. *Industry's Rio + 10 Strategy: Banking on Feel-good PR*, Corporate Europe Observatory, Amsterdam, december 2001.
44. *ibid.*
45. Giannini et al, *Total Denial Continues*, EarthRights International, Chiang Mai och Washington D.C., maj 2000.
46. Pressmeddelande från WBCSD "Shell's Phil Watts becomes chairman of the World Business Council for Sustainable Development", Geneve, 15 november 2001.
47. *Greenwash*, op.cit. sid. 59.
48. "Profits and Principles – does there have to be a choice?", Royal Dutch/Shell Group, London, odaterat.
49. Shells annons "None of our business?" erhållen som nytryck tillsammans med brev från BPRI-gruppen, 12 oktober 2001.
50. "Profits and Principles – does there have to be a choice?" Royal Dutch/Shell Group, London, odaterad.
51. *Wiwa v. Royal Dutch Petroleum Co.*, 226 E5d 88 (2 Cir. 2000); "Defendants' Brief in Support of Defendants' Motion to Dismiss", *Royal Dutch Petroleum Co. V. Wiva*, (Nr 96 Civ. 8386), sid. 13-19; "Petition for Writ of Certiorari", *Royal Dutch Petroleum Co. V. Wiwa*, cert. Förnekad 69 U.S.L.W. 3628 (2001) (Nr 00-1168) (19 januari 2001).
52. "Towards a Corporate Accountability Convention", Friends of the Earth International Briefing, november 2001.

Den här logon figurerar på FNs hemsida www.unglobalcompact.org

Den här logon figurerar på omslaget av Daimler Chryslers rapport "The Global Compact"

Rapporten är framtagen och publicerad
av CorpWatch, San Francisco, USA, och publiceras i
svensk översättning med deras tillstånd. För ytterligare
information om CorpWatch, se deras hemsida
www.corpwatch.org.